

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 4. Quotuplex sit ens raationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

non datur. Ergo nullum ens rationis fingit, dum concipit illas. Cætera constât. Minor probatur: quia dum intellectus denominationes prædictas iudicio affirmatio adstruit, dumtaxat intendit adstruere, atque adeo concipere fundamenta realia, & vera, à quibus illæ desumuntur, in quibusve illæ à parte rei, ac prorsus independentes à sui cognitione consistunt: ob id nanque est verum iudicium, quoties eiusmodi fundamenta re ipsa dantur; futurum sanè falsum, iuxta dicta nuper, si quidpiam aliud, quod re ipsa non datur, per illud adstrui, atque adeo concipi intenderetur.

48 Cæterum, quia noster intellectus pro statu præfenti nihil iudicare valet non conceptum per modum actus aut substantiæ, aut adiectiui, ut *locis paulo antè citatis* monstratum est; inde fit, ut pro iudicanda veritate reali fundamentorum, in quibus denominatio extrinseca, aut semiextrinseca re ipsa consistit, substituat sibi ut plurimum phantasma sensibile idoneum ad concipiendum actum adiectiui, ipsique subinde proprium, siue appropriatum, sicque talem denominationem concipiendo per modum talis actus, actum quemdam, atque adeo respectum rationis supposititiū formet: tamen autem concepta denominatione per modum actus in promptu est, talem actum cum subiecto componere, sicque deinceps denominationem per modum concreti ex subiecto, & actu diuersum quoddam ens rationis supposititiū formando concipere.

49 Sed quoniam aliquæ denominationes aut extrinsece, aut semiextrinsece sub expresso conceptu actus adiectiui significabilis per verbum, aut concreti ex subiecto, & actu non solent concipi de facto, tamen possent, sed sub quibusdam aliis conceptibus medio actu essendi substantiū attribuentis subiectis: consequitur, quando isti conceptus sunt respectiui, quales autem semper, aut ferè semper sunt, ut in conceptibus mariti, & vxoris, domini, & serui, superioris, & subditi, patris, & filij aliisque huiusmodi cernere est, tunc quidem tales denominationes etiam ferè secum in suis conceptibus relationes rationis supposititias; non verò fictas, ut constat ex dictis. Si quando verò conceptus isti non fuerit respectiui, ferent nihilominus secum entia rationis supposititia, non respectiua; siquidem in omni conceptu obiectiui formato à nobis per species alienas, ens rationis supposititiū interueniat necesse est, ut constat ex dictis 7. 1. Per quæ propositio nostra probata, & Doctorum sententiæ oppositæ compositiæ manent. Quo fit, ut, & amborum argumenta pro nobis sint.

Propositiō 3.

50 In omni etiam denominatione intrinseca concepta à nobis per species alienas, aliquod ens rationis non quidem fictum, sed supposititiū dari necesse est.

Consentiant huic propositioni S. Th. Vasques & plures alij ex antiquioribus, quatenus sæpè in denominationibus etiam intrinsecis prouenientibus à formis realiter à subiecto indistinctis, quales sunt identitas, perfectio, bonitas, potentia, & similes relationes rationis agnoscunt. Ratio autem vniuersalis est: quia quoties aliquid per species alienas, atque adeo in substituto alieno cognoscimus, non potest non ex parte conceptus obiectiui ens rationis supposititiū interuenire, ut constat ex doctrina tradita, 9. 1.

Cæterum, licet semper interueniat ex parte obiecti ens rationis supposititiū, quotiescumque cognoscimus aliquid per species alienas, atque adeo in substituto alieno: quia semper res cognita aliud cognoscenti apparet in substituto ab eo, quod est in se; aliudque subinde esse obiectiū in mente cognoscentis habet ab eo, quod habet in se. Ea tamen potissimū entia rationis supposititia speciatim notari, & in considerationem venire solent, quæ ex conditionibus vniuersalissimis substitutorum in rebus cognitis non reperiuntur proueniunt; cuiusmodi sunt esse illa plura, vel vnum, distincta inter se, aut non distincta, relatiua, aut absoluta &c. Quando enim in vno, eodemque substituto plura simul cognoscuntur, vnum sunt in mente obiectiue, quæ in se re ipsa plura sunt, atque ita vnitas quædam rationis supposititia interuenit; sicut vice versâ pluralitas, atque adeo distinctio rationis interuenit supposititia, quando, quæ realiter sunt vnum & idem in pluribus substitutis cognita plura, & inter se distincta nobis apparent. Quando verò in substituto relatiua, idonea ad obiectum relatiuum representandum, quæ in se re ipsa non sunt relata cognoscuntur, relatio rationis supposititia datur; pariterque in similibus. De quibus plura sunt dicta supra disp. 2. 9. 3. dicunturque infra disp. 13. & 17.

QVÆSTIO IV.

Quotuplex sit ens rationis.

51 Sanctus Th. 2. 1. de verit. 1. ita diuisit ens rationis. Id, quod est ens rationis non potest esse nisi duplex, vel negatio, vel aliqua relatio. Sumit autem negationem vniuersè prout complectitur priuationem, ut constat ex contextu. Quam diuisionem, ut congruam, & adequatam amplexi sunt Conimbr. in præf. Porphy. 9. 2. art. 2. Suar. disp. ult. Metaph. sect. 3. & 4. Vasq. 1. p. disp. 114. & 115. Rubi tract. de ente rationis à n. 22. & omnes Thomistæ communiter. Ex quibus plerique censent, diuisum dictæ diuisionis esse ens rationis in tota sua latitudine, prout comprehendit factum sine fundamento in rebus, & factum cum fundamento. Sunt tamen alij, qui putant, in prædicta diuisione solum esse sermonem de ente rationis cum fundamento in rebus facto. Quomodo autem, sub negatione, & relatione aut etiam priuatione omnia entia rationis comprehendantur, variè explicant dicti Auctores; ut mox dicemus.

52 Moderniores verò Philosophi ad solam relationem, & negationem, aut etiam priuationem omnia entia rationis censent reuocari non posse; atque ita alij in tot genera diuidunt ens rationis, in quot ens reale ab Arist. diuisum est in lib. *Prædicam.* nimirum in decem. Sic cum Canariensi citato à Vasq. supra, tenet Quieto contr. 12. *Metaph. punct.* 4. Alij aiunt, entium rationis genera entium realium numerum superare. Ita Arriag. *diff.* 6. *Metaph. sub finem.* Alij denique ad certas, & statutas classes ens rationis haud redigi posse arbitrantur. Sic Martínez in *log. super prolog.* Porphy. disp. 2. 9. 1. & Petr. Hurt. *disp.* 19. *Metaph.* §. 87.

53 Ego, supposita diuisione entis rationis in supposititiū, & fictum, statuta 9. 1. assero primò, iure ab omnibus communiter diuidi ens rationis in factum cum fundamento in rebus, & factum sine fundamento: quorum primum ens rationis ratiocinata, siue non chymericum dici solet; secundum

cundum verò ens rationis ratiocinantis, siue chymericum. Dicitur autem ens rationis cum fundamento in rebus fieri, quando datur aliquid ex parte rerum, aut alliciens, aut cogens intellectum ad illud faciendum. Sine fundamento autem, quando nihilo ex parte rerum alliciente, aut cogente intellectum, vel solo arbitrio facientis, vel casu fit. Et quidem ad faciendum ens rationis supposititium semper est intellectus noster necessitatus pro statu praesente, quoties aliquid est concepturus per species alienas, ut ex dictis in superioribus constat; sed hæc necessitas non tam à rebus cognoscendis enascitur, quam à modo cognoscendi, quem habet ipse intellectus; tamen, ut ens rationis supposititium huius potius, quam alterius generis fiat, ipsa res cognoscenda soleant communiter occasionem, atque adeò fundamentum præbere: scilicet exacta plurimum rerum similitudo in causa est, ut illa sub vnicum conceptum cadant: quo fit unitas rationis supposititia: sicut è contra pluralitas connotatorum eiusdem rei in causa est, ut illa cadat sub plures conceptus, quo distinctio, siue pluralitas rationis supposititia fit. Respectus item vnius rei ad alteram, ut cognitionis ad obiectum, & quævis alia rerum necessitudo, seu habitudo in causa est passim, ut res absoluta cum respectu ad alias concipiatur: quo innumerae passim relationes rationis supposititiae fiunt, & in cæteris pariter. Quinimò, cum intellectus noster connotaturaliter feratur ad substituendum pro rebus cognoscendis phantasmata illis proportionata, iuxta dicta *diff. 2. quæst. 3.* ferè semper res cognoscende animam præbent naturam suam, ut hæc potius, quam alia entia rationis supposititia formentur, dum illa in substitutis alienis ab intellectu cognoscuntur. Fieri tamen poterit, ut pro arbitrio cognoscens hoc phantasma præ aliis ad aliquam rem cognoscendam assumatur ab intellectu, nullam ad id præbente occasione ipsius cognoscendae rei naturae. Quo casu ens rationis supposititium interueniens sine fundamento in rebus factum dicitur: sed hoc raro euenit. Ex quo patet, entia rationis supposititia ferè semper à nobis fieri cum fundamento in rebus.

55 Entia verò rationis ficta sæpius pro libito à nobis, sæpius etiam casu facienda, seu concipienda veniunt, atque de facto fiunt, seu concipiuntur. Quia sæpe, aut pro libito, aut casu tum vigilantes, tum dormientes concipimus monstruosa phantasmata, quæ saltem quoad existentiam entia rationis ficta sunt. Sæpe etiam chymeras impossibiles confingimus, vel pro solo arbitratu, vel quod eis in metaphysicis disputationibus indigemus, aut exemplorum gratia, aut aliter. Sæpius etiam entia rationis ficta tum possibilia, tum impossibilia quoad existentiam, aut etiam quoad quiditatem fictitæ concipimus cum fundamento ex parte rerum, eoque non solum alliciente; sed etiam cogente intellectum ad illa concipienda; nimirum quoties veras eorum negationes apprehendimus, vel adstruimus (nulla quippe negatio sine habitu per eam negato concipi potest, ut est notum.) Quo iure cognoscentes item per species proprias cum fundamento ex parte rerum concipiunt, aut etiam faciunt dicta signimenta. Sic, qui iudicat, Deum esse immortalem, impassibilem, impeccabilem, immutabilem, &c. Fictitiam Dei mortalitatem, passibilitatem, peccabilitatem, &c. apprehendat necesse est; & vniuersè, quicumque verè negat, quidpiam existere, aut esse possibile, nequit non fictitiè concipere ipsius existentiam, aut possibilitatem, quam negat. Cate-

rum quamuis negatio cuiusvis figmenti fundamentum sit adigens intellectum ad concipiendum figmentum ipsum ex suppositione, quod ipsa negatio sub intellectu cadat: quia tamen independentè à notitiâ suæ negationis potest figmentum quoduis concipi; consequens est, ut illud sine fundamento in rebus concipi possit; id est, nullo fundamento reali mouente intellectum ad concipiendum illud. In quo Recentiores quidam decepti sunt, putantes, omne ens rationis positium cum fundamento in rebus fieri, eo quod cuiusvis realis negatio ad illud concipiendum inducit.

Secundò assero: plerisque ex Auctoribus *n. 52.* 56 relatis de negationibus rerum verè non existentium malè philosophari duplici titulo. Primò, quia eas enumerant inter signimenta rationis. Secundò, quia ad secundum membrum diuisionis S. Thom. reducunt, scilicet ad negationem rationis. Etenim tales negationes signimenta rationis non sunt: quia veritatem habent negatiuam à parte rei, quatenus res per illas negatæ verè, & realiter non existunt; imò ex eo, quod illæ ad instar rerum posituarum, quales non sunt, concipiuntur, uti à nobis concipi solent, nullum sit ens rationis fictum; sed supposititium dumtaxat, uti euenit, quoties quodcumque obiectum verum concipimus per species alienas, atque adeò ad instar alterius, iuxta dicta *g. 1.* Casu autem, quod fieret ens rationis fictum, id utique non negatiuum, sed positium esset, illud videlicet ad cuius instar negatio concipitur, atque ita non ad negationem rationis; sed ad ens positium rationis reducendum veniret.

Tertiò assero, contra nonnullos ex eisdem Auctoribus, in quibus est Vasquez, malè etiam reduci ab ipsis ad secundum membrum diuisionis S. Thom. hoc est, ad negationem rationis omnia signimenta chymérica: quippe pleraque eorum conceptus positui sunt, ut est notum; atque ita inter entia rationis positia potius, quam inter negationis rationis computanda veniunt. Negatio enim rationis tunc solum datur, quando concipitur non esse, quod verè est: quia tunc solum talis negatio est ficta; sicut tunc solum datur ens positium fictum rationis, quando concipitur esse, quod verè non est. Vnde obiter collige, etiam signimenta rationis alia positia sunt, alia negatiua: quia non solum ens, sed etiam non ens, siue negatio entis ab intellectu fingi potest: at entia rationis supposititia solum positia posse esse: quia sola entia positia, quorum habemus proprias species substitui possunt ab intellectu pro aliis cognoscendis; non verò item negationes, quarum species propriae neque in nobis dantur, neque absolute sunt possibiles, iuxta doctrinam statutam *diff. 1. quæst. 3.* Ex quibus patet ad negationem rationis dumtaxat pertinere posse negationes rerum fictas, atque adeò ex se obiectiue falsas, quibus non esse res, quæ verè sunt, concipiuntur. Ex quo concluditur, ut diuisio S. Thom. sufficiens, & adæquata sit, ad vnam relationem rationis reducenda esse omnia entia positia rationis.

Vnde assero quartò: sufficientiam diuisionis traditæ à S. Th. receptæque à cæteris Auctoribus *n. 52.* citatis non facile posse componi: quia multa haud dubiè dantur entia rationis positia, tum ficta, tum supposititia, tum cum fundamento in rebus, tum sine illo ficta, quæ ex proprio conceptu relatiua non sunt, sed prorsus absoluta: nisi dicamus, ut non abs iure posse videtur, in dicta diuisione solum esse sermonem de entibus rationis, quæ ex proprio conceptu

conceptu idonea obiecta sunt humani iudicii pro statu præfenti; omnia enim talia actus quidam sunt ex conceptu suo respectu subiecti ad terminum, atque adeo relationes rationis: cum nihil nos iudicare possimus non conceptum per modum actus, ut disputat. 2. q. 4. & sæpe alibi ostensum est. Sunt autem omnes actus obiectivi à nobis iudicabiles imprimis relationes rationis supposititiæ; fictæ autem relationes insuper erunt, qui fuerint falsò iudicabiles affirmatiue; quando verò negatiue iudicabiles falsò fuerint; tunc negationes eorum fictæ, atque adeo rationis erunt. Ex quo patet, ens rationis formaliter prout sub iudicio humanum pro statu præfenti cadit; aut potest cadere, sufficienter, & adæquatè diuidi in relationem, & negationem. Cum quo stat illud, etiam ut sic, per omnia prædicamenta Aristotelica, imò, & ultra vagari; ut vagatur haud dubiè conceptus obiectiuus actus, etsi sit ille respectiuus, ut ex dictis disputat. 8. colligere est.

59 Vnde assero quintò: ens rationis fictitium in decem prædicamentorum genera, imò in alia plura diuidi posse. Possunt enim citra dubium ab intellectu concipi substantia, quantitas, relatio, actio, passio, qualitas, &c. quæ cum quoad existentiam tum quoad varia prædicata quidditatiua signèta quedam, atque adeo entia rationis fictitia sunt: necnon alia præterea mixta, aut per identitatem, aut aliter ex diuersis dictorum generum, specierumque ipsorum prædicatis, omni talium prædicamentorum combinatione facta. Quo genera figmentorum rationis in infinitum creiscunt propemodum. Ens verò rationis supposititium ad ea saltem prædicamentorum genera poterit extendi, ad quæ se extendant sensibilia phantasmata in quibus, ut in substitutis à nobis cætera obiecta cognoscuntur; ut sunt quantitas, relatio, qualitas, ubi, situs, &c. atque adeo etiam ad genera, quæ ex mixtione eorum resultant.

60 Quintò denique assero: ens rationis fictitium, aut simplex penitus, aut compositum ex partibus esse posse, utque aut formaliter; seu per rationem tantum, aut realiter, seu quasi realiter distinctis. Si sit simplex, totum erit fictum quoad prædicatum, siue existentielle, siue quidditatum, secundum quod est fictum, ut constat. Compositum autem aut ex omnibus partibus fictis, aut ex aliquibus fictis, vel vna tantum, ex cæterisque non fictis, atque adeo veris constare potest. Vna tamen, ut minimum necessarium ficta esse debet, ut compositum fictum sit, iuxta doctrinam statutam quæst. 2. Nomine autem partitis semper complector etiam partium vnionem, seu coniunctionem cuiusvis generis. Quæ omnia ex dictis in superioribus satis superque nota sunt. Ens verò rationis supposititium semper est compositum quasi physicè saltem ex partibus integran-
tibus etiam supposititiis: quia phantasmata substituta pro aliis obiectis cognoscendis ex partibus saltem integran-
tibus tum extensionis, tum etiam intensi-
onis sunt semper composita, ut constat ex dictis disputat. 1. quæst. 2. & disputat. 2. q. 3.

QVÆSTIO V.

Utrum Deus cognoscat entia rationis, & illa faciat?

61 Prima sententia est, Deum non solum non facere entia rationis, sed neque cognoscere illa ad Pharus Scient. Tom. 1.

huc ut facta, aut factibilia per intellectum creatum. Ita Vasquez 1. part. disputat. 118. cap. 3. cui subscribere Turrian. in select. opuscul. disputat. 4. dub. 4. & 8. Alarc. disputat. 3. de scient. cap. 6. Secunda sententia extremè opposita, est, Deum etiam independentem ab intellectu creato cognoscere entia rationis, & illa facere. Ita Egid. de Præsentat. lib. 5. de beatit. quæst. 6. art. 10. Fonsec. lib. 4. Metaph. cap. 2. quæst. 6. sect. 14. Ioann. Marti. Complutensis in log. disputat. 2. quæst. 2. Arriag. disputat. 6. Metaph. a num. 44. Oued. disputat. ultim. Metaph. punct. vlt. & docti Recentiores. Apud quos aliqui sententiæ consentiunt etiam Canarien. 1. p. q. 28. art. 2. disp. 2. dub. 3. Molin. ibidem disp. 5. concl. 5. Valent. 1. part. quæst. 14. artic. 9. punct. 7. & alij. Tertia sententia est, Deum cognoscere quidem entia rationis independentem ab intellectu creato; illa verò, ut sic non facere: quia cognoscit per dissensum. Sic sentiunt Soar. Arrub. Heriz. Ruiz, & alij mox citandi. Quarta sententia est, Deum cognoscere entia rationis prout facta, aut factibilia ab intellectu creato; illa verò ut sic non facere. Ita Soar. in Metaph. disp. 7. sect. 1. & disp. 54. sect. 2. & lib. 1. de essent. & attrib. cap. 13. & lib. 3. cap. 3. & lib. 4. de Trinit. cap. 4. Fasol. 1. p. q. 14. art. 9. dubit. 2. Machin. disp. 26. sect. 1. Gonz. disp. 39. sect. 1. Heriz. disp. 8. cap. 1. Ruiz. disp. 17. de scient. sect. 2. Petri. Hurt. disp. 19. Metaph. sect. 6. & alij. Quinta denique sententia est, Deum cognoscere entia rationis prout facta, aut factibilia ab intellectu creato, atque etiam illa per talem cognitionem facere. Ita Lorca 1. 2. disp. 25. memb. 1. Arrub. 1. part. disp. 34. cap. 7. cum aliis à eo relatis.

Propositio 1.

Deus entia rationis supposititia formaliter, quæ talia sunt, non solum non facere; sed neque cognoscere potest.

Hæc est sententia P. Vasquez, atque adeo etiam suorum: quanquam enim ille differentiam entis rationis supposititiæ, & ficti distinctè, & expresse non videatur agnouisse; tamen, ut erat ingenij acuti, & profundi, in hanc incidit veritatem. Planè enim loquitur de ente rationis non conceptibili, nisi per species alienas, quale est supposititium, & illud fictum, cuius conceptio à supposititio dependet, de quo proposit. 2. Vnde sententia eius verissima est: & quod ad præsentem propositionem attinet probatur facile: quia cognoscere ens rationis supposititium qua tale, aliud non est, quàm habere pro obiecto ipsum conceptum obiectiuum, in quo illud consistit: habere autem pro obiecto talem conceptum obiectiuum idem omnino est, atque cognoscere rem, quæ cognosci intenditur aliter, quàm est in se; atque adeo non in ipsamet, sed in alieno substituto; siquidem talis conceptus obiectiuus hæc duo dicit vnum quodque suo modo, & substitutum terminans cognitionem non pro se, sed pro re, quæ cognosci intenditur, & rem ipsam non in se, sed in substituto ipso cognitam, prout constat ex latius dictis disputat. 2. quæst. 3. Ast Deus, rem, quæ cognosci intenditur aliter, quàm est in se, atque adeo in substituto aliquo cognoscere non valet, ut est notum: quia talis modus cognoscendi valde imperfectus est. Ergo Deus non potest habere pro obiecto conceptum obiectiuum, in quo consistit ens rationis supposititiū, & consequenter neque ipsum ens rationis supposititium, qua tale cognoscere. Quod si cognoscere non potest, neque poterit facere, cum